

Boendesegregationens effekter på medborgarinflytande med avseende på lekmiljöer

- Jämförande analys av inkommande felanmälningar, synpunkter och frågor

---

*The effects of housing segregation on citizen impact in regard of play environments
- Comparative analysis of incoming error reports, viewpoints, and questions*

Kristina De Wall

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Landskapsingenjörsprogrammet - Uppsala
Uppsala 2023

Boendesegregationens effekter på medborgarinflytande med avseende på lekmiljöer - Jämförande analys av inkommande felanmälningar, synpunkter och frågor

The effects of housing segregation on citizen impact with regarding to play environments - Comparative analysis of incoming error reports, views and questions

Kristina De Wall

Handledare: Anna Robling, SLU, institutionen för stad och land
Examinator: Petter Åkerblom, SLU, institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod: EX1004
Program/utbildning: Landskapsingenjörsprogrammet - Uppsala
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2023
Omslagsbild: Folkhälsomyndigheten.
Upphovsrätt: Alla figurer används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: lekpark, närmiljö, kommun, medborgarinflytande, felanmälan, segregation, socioekonomi

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landskapsarkitektur

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag ger härmed min tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Förord

Att skriva det här självständiga arbetet inom landskapsarkitektur har varit en givande process. Arbetet utförs inom Landskapsingenjörsprogrammet på SLU och omfattar 15 högskolepoäng på grundnivå (G2E). Under utbildningen har vikten av god kommunikation berörts i olika kurser. Mina tankar kring kommunikation och medborgardeltaktighet i samband med jämställdhet och barnens perspektiv har lett fram till det här arbetet.

Särskilt tack till min handledare Anna Robling samt studenterna i handledningsgruppen för deras engagemang och hjälp. Jag vill även rikta ett tack till de tjänstemän på Uppsala Kommun som bidragit med mycket intressanta diskussioner och datan som arbetet baseras på.

Kristina De Wall, Uppsala Mars 2023

Sammanfattning

Boendesegregation är ett problem som behöver belysas för att uppnå större jämlikhet i samhället. Barn i utsatta områden riskerar att få sämre förutsättningar med lägre delaktighet i samhället i stort, vilket påverkar deras vuxna liv.

Med den utgångspunkten har det här arbetet ett fokus på jämlikhet utifrån ett socioekonomiskt perspektiv. Arbetet handlar i grunden om att utröna allmänhetens förväntningar på sin närmiljö, med fokus på lekmiljöer vars primära användargrupp är barn.

Uppsala kommun förvaltar flertal lekplatser i kommunen och för att ta reda på vad medborgare tycker till om angående lekplatserna har de inkomna ärendena analyserats. Utifrån den informationen har en bild vuxit fram där det framgår att medborgarna i Uppsala har olika förväntningar på sin närmiljö beroende på var de bor. Arbetets slutsats är att människor i områden med bättre förutsättningar tenderar att höra av sig till kommunen i större utsträckning. De med sämre förutsättningar tenderar att höra av sig i mindre utsträckning.

Nyckelord: lekpark, närmiljö, kommun, medborgarinflytande, felanmälan, segregation, socioekonomi

Abstract

Housing segregation is a problem that needs to be highlighted in order to achieve greater equality in society. Children in vulnerable areas risk having worse conditions with lower participation in society at large, which affects their adult lives.

With that starting point, this work has a focus on equality from a socio-economic perspective. The work is about finding out the public's expectations of their local environment, with a focus on play environments which primary user group is children.

Uppsala municipality manages several playgrounds in the municipality. To find out what citizens think about the playgrounds, the cases received have been analysed. Based on that information, a picture has emerged where it is clear that the citizens of Uppsala have different expectations of their local environment depending on where they live. The conclusion of this thesis is that people in areas with better conditions tend to contact the municipality to a greater extent. Those with worse socio-economic conditions tend to get in touch to a lesser extent.

Keywords: Playground, local environment, municipality, citizen influence, fault reporting, segregation, socio-economic

Innehållsförteckning

Figurförteckning	7
Förkortningar	8
Inledning	9
Syfte och frågeställningar	11
Frågeställning	11
Avgränsningar	11
Relevanta begrepp och förklaringar	12
Metod	13
Bakgrund	14
Uppsala Kommun	14
PBL	14
Boverket.....	15
Boverkets segregationsbarometer – exemplet Uppsala	16
Folkhälsomyndigheten	17
Kommissionen för jämlik hälsa	17
Resultat	19
Antal synpunkter och frågor	20
Urval av stadsdelar	20
Fålhagen	22
Gränby	24
Gottsunda	24
Övriga områden	25
Sammanfattning av samtliga resultat	26
Diskussion	27
Utvecklingspotential	26
Slutsats.....	29
Referenser	30

Figurförteckning

Figur 1. Exempel på kartmaterial med felanmälningar	13
Figur 2. Boverkets steg för kommunikation med medborgare.....	15
Figur 3. Barns delaktighet/medborgardelaktighet.....	15
Figur 4. Segregationsbarometern område 1-5	16
Figur 5. Folkhälsomyndighetens 8 delmål.	17
Figur 6. Fördelning över felanmälningar	19
Figur 7. Fördelning för urval av stadsdelar	20
Figur 8. Kartutsnitt Uppsala: urval av stadsdelar.....	21
Figur 9. Samtliga felanmälningar från Norby	22
Figur 10. Samtliga felanmälningar från Fålhagen.....	23
Figur 11. Samtliga felanmälningar från Gränby.	24
Figur 12. Samtliga felanmälningar från Gottsunda.	24

Förkortningar

SLU	Sveriges lantbruksuniversitet
PBL	Plan- och bygglagen
GDPR	General Data Protection Regulation (Dataskyddsförordningen)
FN	Förenta nationerna
EU	Europeiska unionen
SOU	Statens offentliga utredningar

Inledning

Enligt Barnkonventionen (2009) har alla barn rätt till meningsfrihet och ska kunna säga vad de tycker och få sin åsikt respekterad. Därtill ska barns bästa beaktas i alla beslut som rör dem och de har rätt till den levnadsstandard som krävs för att kunna utvecklas i fysisk, psykisk, andlig, moralisk och social mening. Barn har också rätt till god hälsa, vila, lek och fritid (Barnkonventionen artikel 3,6,12,24 2009).

Folkhälsomyndigheten (2021) menar att leken är central för barns utveckling där möjlighet till fysisk aktivitet och social samvaro i barns närmiljö är avgörande för god utveckling. Levnadsstandard och god hälsa hänger starkt samman med faktorer som socioekonomisk status och den sociala och fysiska miljön omkring barnet. Sämre förhållanden under barndomen ger ofta sämre förutsättningar för att utvecklas. Det leder till sämre livsvillkor där chanserna till utbildning och arbete minskar och risken för ohälsa ökar (Folkhälsomyndigheten, 2021).

De Laval (2015) menar att det ur ett socioekonomiskt perspektiv är en klassfråga hur användandet av närmiljön ser ut. Det krävs ekonomiska och materiella förutsättningar för att ha meningsfulla aktiviteter och fritidssysslor utanför den direkta närmiljön. Vidare menar de Laval att barn från medelklassen tenderar att ha fler schemalagda aktiviteter utanför närmiljön. Barn utan sådana möjligheter är hänvisade till den direkta närmiljön. Det innebär att familjer med låg inkomst utan möjlighet att betala för att deras barn ska ha andra fritidsaktiviteter använder det egna bostadsområdet i högre utsträckning (de Laval 2015:27).

2018 började regeringen att arbeta för ett nytt nationellt mål inom politiken för arkitektur, design och form. 'Politik för gestaltade livsmiljöer' ska arbeta för ett mer hållbart och jämlikt samhälle med mindre segregation och ökade förutsättningar för medborgare att vara med och påverka den gemensamma miljön (Boverket 2022). Boverket (2020) menar att arbete för en gestaltad livsmiljö är ett kraftfullt verktyg som är med och bidrar till att lösa utmaningar i samhället, bland annat genom att inkludera sociala frågor som trygghet, identitet och delaktighet. De som planerar, bygger och förvaltar bostadsområden bör ha en kontinuitet i sitt arbete där man genom ökad kunskap och medvetenhet bidrar till att skapa bättre förutsättningar i bostadens närmiljö. Den bättre boendemiljön skulle i förlängningen minska boendesegregation och bidra till bättre livsvillkor för alla medborgare (ibid).

Enligt Folkhälsomyndigheten (2021) leder en uppväxt i sämre socioekonomiska förhållanden att barn utsätts för riskfaktorer i närmiljön i högre utsträckning är de som har bättre socioekonomiska förutsättningar. För de som är med i planprocessen är det en viktig aspekt att ha i åtanke då barn inte själva bestämmer var de växer upp eller vilka miljöer de vistas i (Folkhälsomyndigheten, 2021).

Med den vetskapen är det viktigt att förutsättningarna utifrån barnens behov är jämlika för alla barn, oavsett socioekonomisk status, då det i förlängningen påverkar deras livsvillkor. Enligt Kommissionen för jämlik hälsa (SOU 2017:47) bör man redan i planarbetet prioritera tillgång till och underhåll av grönområden i närmiljön för dem som saknar tillgång till en egen trädgård. Det gäller även de som saknar resurser för att kompensatoriskt nyttja andra utemiljöer (SOU 2017:47).

Boverket (2007) anger att 300 meter är ett gränsvärde för hur långt föräldrar och barn kan tänka sig att gå till ett grönområde för lek och rekreation i sin vardag. Det talar om att den direkta närmiljön är där barn bör ha möjlighet till lek och rörelse. De Laval (2015:14) skriver att en individs uppväxttid och uppväxtplats påverkar individens framtida liv, och att det därför är ytterst viktigt att man i ett planskede har i åtanke det mest fundamentala ett barn behöver i en tät stad – nämligen utrymme och närhet till vuxna. Vidare beskriver de Laval hur barns närmiljö är deras utvecklingsmiljö och att barn observerar hur de vuxna använder den fysiska miljön. I den kontexten märker barn om de vuxna värnar om närmiljön och lekplatsen de vistas i tillsammans. Barn har sina egna intressen men de är beroende av vuxna för att göra sina röster hörda. Min tanke är att genom att undersöka hur benägna medborgare från olika socioekonomiska områden är att göra felanmälningar, ha synpunkter eller ställa frågor kan vissa krav och förväntningar på lekplatserna i närmiljön påvisas.

Wallgren¹ säger att Uppsala kommun har ett strategiskt arbete med lekmiljöer på allmän plats. Vidare menar hon att kommunen kan prioritera insatser genom att göra värderingar utifrån de riktlinjer som Uppsala kommun har för lekmiljöer på allmän platsmark. Till hjälp har de en digital databas som bland annat kan ta hänsyn till faktorer som antal barn, socioekonomiska förhållanden och avstånd till lekplatslek.

Uppsala kommun är därför ett intressant exempel att undersöka då de systematiskt arbetar med planering, byggande och förvaltning av lekplatser på allmän platsmark med hänsyn till segregation och rättvisa.¹

---

¹ Linda Wallgren, landskapsingenjör, Uppsala kommun.

Föreläsning ”Strategiskt arbete med lekmiljöer på allmän plats” 2023-03-21.

Syfte och frågeställningar

Syftet för arbetet är att analysera inkommande felanmälningar, synpunkter och frågor för Uppsala tätorts lekplatser och genom dessa undersöka om det finns skillnader i dess antal och karaktär beroende på stadsdelens socioekonomiska status. Genom att jämföra medborgarnas inkommande felanmälningar, synpunkter och frågor kan det undersökas var i staden de är distribuerade och vilken karaktär de har. Informationen kan ge en indikation på vad boende i Uppsala har för krav och förväntningar på sin utemiljö – i detta fall specifikt lekplatser – och om det råder någon typ av ojämlikhet beroende på stadsdelens socioekonomiska status.

Frågeställning

Är det skillnad i antal och karaktär på de inkommande ärendena gällande lekmiljöer beroende på stadsdelens socioekonomiska status?

Avgränsningar

Arbetet har avgränsningar i tid och rum. Den insamlade datan är från år 2022 och innefattar Uppsala tätorts lekplatser på allmän platsmark. Arbetet innefattar inte grönytor som helhet utan lekplatsen ses som en del av bostadens närmiljö. Lekplatser från Uppsalas landsbygd inkluderas inte då barnen på landsbygden har en annan typ av direkt närmiljö än barnen i en tät stadsmiljö. Den jämförande analysen kommer att innefatta olika stadsdelar som står på varsin ände på den socioekonomiska skalan utifrån Boverkets segregationsbarometer (2020). Ytterligare avgränsning är att arbetet inte kommer att omfatta lekparker på privat mark.

Relevanta begrepp och förklaringar

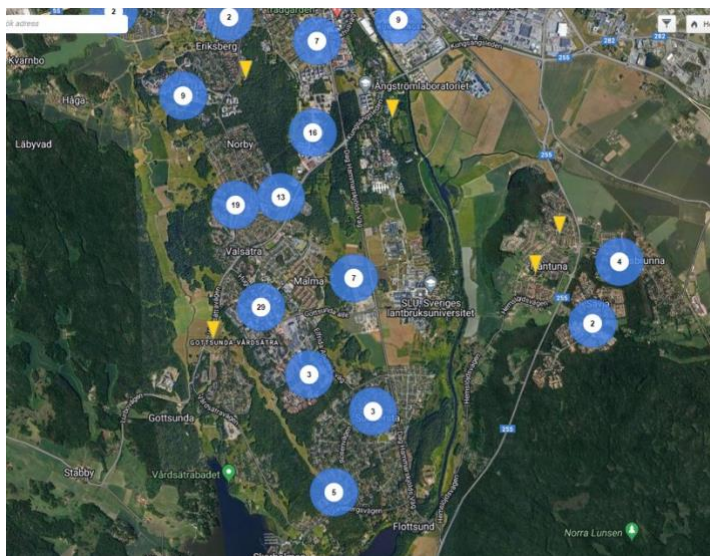
- **Segregation** innebär att olika grupper i samhället lever separerat från varandra på grund av olika orsaker som utbildningsnivå, demografi, etnicitet eller socioekonomisk status (Boverket, 2020).
- **Segregationsperspektiv** innebär att man i planarbetet har en medvetenhet över att beslut som tas påverkar hur resurser fördelas – då segregation uppstår i relationen mellan olika områden där det råder olika socioekonomiska förhållanden och resursfördelning (Boverket 2020).
- **Ojämlighetsindex** mäter graden av segregation mellan olika socioekonomiska grupper i samhället. Det handlar om vissa grupper är överrepresenterade eller underrepresenterade i olika områden (Boverket, 2020).
- **Inkomstkvintiler** är en rangordning som delas upp i fem grupper. 1 är den lägsta som har låg disponibel inkomst i hushållet och 5 är den högsta med hög disponibel inkomst i hushållet (Boverket, 2020).
- **Barn** är personer som inte än fyllt 18 år. Barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020 och det innebär att Sverige förbinder sig till att följa dess konventioner och erkänner att barn har rättigheter (2018:1197).
- **Barnrättsperspektiv** innebär att man utifrån Barnkonventionen ser till att barns mänskliga rättigheter respekteras och att myndigheter är skyldiga att ta hänsyn till det (Unicef, 2020). För att se hur någonting som rör barn påverkar dem bör myndigheter göra barnkonsekvensanalyser med positiva och negativa konsekvenser (Boverket, 2020).
- **Barnperspektiv** innebär att man i till exempel planarbetet försöker föreställa sig vad som är barns bästa och sedan arbeta utifrån det, men utgångspunkten är den vuxnas (Boverket, 2020)
- **Barnets perspektiv** innebär däremot det barnet själv uttrycker och som en vuxen bör lyssna på och ta hänsyn till (Boverket, 2020).
- **Medborgardelaktighet** handlar om att medborgare som inte äger mark ändå ska kunna ha åsikter och säga sin mening (Bohm, 1985).
- **Medborgardialog** är en kommunikation mellan kommun och medborgare, som är till för att ta med som underlag i beslutsprocesser (Uppsala kommun, 2017).
- **Proportionell universalism** innebär universella insatser särskilt tar hänsyn till vad utsatta grupper har för behov (Folkhälsomyndigheten, 2021).

Metod

Metodvalet består av kvantitativ insamling av data som innefattar allmänhetens felanmälningar, synpunkter och frågor angående lekplatser i Uppsala.

Den insamlade datan är från Uppsala kommun och består av klusterdata där alla inkommande felanmälningar från år 2022 och dess lokalisering presenteras i ett antal kartbilder, se figur 1. I bilderna framgår det hur många ärenden som inkommit på en specifik plats. Medborgarnas yttringar och beskrivningar har presenterats i ett separat Excelmaterial vilka hade anonymiserats på grund av GDPR. När man gör en felanmälan så kan man välja att skriva in sitt namn och telefonnummer, oftast för att få återkoppling på ärendet för att få reda på om det är åtgärdat. Uppsala kommun gjorde bedömningen att den informationen inte kunde lämnas ut. I tillhörande text nämndes antingen stadsdel, lekplats eller närliggande gata så att det gick att avkoda var felanmälan gällde. Alla felanmälningar lästes igenom och sorterades.

Utifrån datan och segregationsbarometerns information angående olika stadsdelars status valdes fyra stadsdelar ut för att jämföras. Vissa lekplatskategorier var inte jämförbara med andra vilket gjorde resultatet missvisande och valdes därför bort från arbetets jämförande analys. Andra stadsdelsexempel tas också upp för att belysa hur det kan se ut beroende på olika faktorer.

Figur 1. Exempel på kartmaterial med felanmälningar i kluster. Vid de blå cirkeln har medborgare kommit in med felanmälningar, så dess lokalisering och antal står i cirkeln (Uppsala kommun, 2023).

Bakgrund

Uppsala Kommun

På Uppsala kommuns hemsida kan allmänheten göra felanmälningar av olika slag, samt lämna synpunkter och ställa frågor. Det finns även möjlighet att göra en felanmälan via telefon samt genom Uppsala kommuns app för felanmälningar. Det finns 74 lekplatser som är belägna i Uppsala tätort. Lekplatserna finns främst på allmän platsmark men även i kommunens friluftsområden, badplatser samt naturreservat (Uppsala kommun, 2019).

Uppsala kommun har upprättat ett normerande styrdokument vars syfte är att klargöra kommunens ambitioner gällande lekmiljöer på allmän platsmark. För att se till att dessa har höga lek- och vistelsevärden bör man se till barnrättsperspektivet i planeringsskedet såväl som projektering och förvaltning av lekplatsen (Uppsala kommun 2019).

Styrdokumentet består av tre delar varav den första är riktlinjer, den andra är handlingsplan och den tredje är vägledning för lekmiljöer. Dokumentet är till för att se till att Uppsala kommun har lekmiljöer som är till för att barn ska kunna ha en mångsidig uppväxtmiljö där det finns möjlighet till lek och inkludering. Lekplatserna i Uppsala delas upp i fyra olika kategorier baserade på dess storlek, användningsområde samt målgrupp (Uppsala kommun, 2019).

1. Närlekplats – främst för barn mellan 0–6 år, belägna nära hemmet.
2. Liten områdeslekplats – för barn mellan 0–12 år med hemmet i närområdet.
3. Stor områdeslekplats – för alla åldrar, barn från hela stadsdelen/tätorten.
4. Utflyktslekplats – för alla åldrar, förskolegrupper samt kommuninvånare.

PBL

Plan- och bygglagens (2010:900) syfte är att främja jämlika levnadsförhållanden och långsiktigt hållbara livsmiljöer, med hänsyn till den enskilda människans frihet. Utifrån lagstiftningen ska området för en lekplats och dess byggnadsverk hållas i ett vårdat skick. Underhållet för lekplatsen anpassas beroende på omgivningens karaktär och andra aspekter som historisk, kulturhistorisk, miljömässig samt konstnärlig synpunkt.

Innan plan- och bygglagen kom i kraft 1987 (1987:10) var det normplanering som var gällande från 1960-talet. Normplaneringen utgick från barns behov utifrån forskning och skulle se till att barn fick plats i utemiljön och var skyddade från trafik genom att bland annat bygga utemiljöer helt separerade från biltrafik (1987:10).

Boverket

Boverket är myndighet för samhällsplanering, byggande och boende. De utgår från bostadsförsörjningslagen, delar av miljölagen samt plan- och bygglagen. Boverket ansvarar bland annat för att ta fram föreskrifter och tillämpning av plan- och bygglagen (Boverket, 2021).

Boverket (2022) menar att användarna av en lekplats har förändrade behov vilket gör att förvaltning av lekplatser inte bara handlar om renhållning utan även reparationer och ändringar av miljön i lekplatsen. Genom att ha samtal med medborgarna som bor i området kan förvaltaren få bättre platskänedom, se figur 2 och 3. Det är särskilt viktigt när det gäller barn och deras föränderliga behov. Barn har dessutom ofta mycket god kännedom om närmiljön och deras perspektiv är inte detsamma som vuxnas. När barn blir lyssnade på ökar deras ansvarskänsla för en plats (Boverket 2022).

Figur 2. Boverkets steg för kommunikation med medborgare, som visar att det är skillnad första steget som är information – en typ av envägskommunikation och det sista steget som innebär medbestämmande som går åt båda håll (Boverket 2020)

	Hart – barns delaktighet	Arnstein – medborgares delaktighet	Grad av medverkan
8	Barns initiativ – gemensamt beslut	Medborgarkontroll	Medbestämmande
7	Barns initiativ styr	Delegerad makt	
6	Vuxeninitiativ – gemensamt beslut	Kompanjonskap	
5	Barn är informerade och tillfrågade	Legitimering	Medinflytande och medansvar
4	Barn är informerade – vuxna beslutar	Konsultation	
3	Barn används som symbolisk representation (maskotar)	Information	
2	Barn används som dekoration	Sysselsättningsterapi	
1	Barn manipuleras	Manipulation	

Figur 3. Beskrivning över barns delaktighet/medborgardelaktighet och vad det kan tolkas som för grad av medverkan. Tabellen knyter an till Boverkets steg för kommunikation med medborgare (De Laval, 2015:52).

Boverkets segregationsbarometer – exemplet Uppsala

Segregationsbarometern visualiserar socioekonomiska förhållanden i en skala från 1–5, se figur 4, där område 1 och 2 har stora socioekonomiska utmaningar, område 3 är socioekonomiskt blandat och område 4 och 5 har goda till mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Det socioekonomiska indexet baseras på tre indikatorer som listas nedan (Boverket, 2020).

1. Andel personer i området med låg ekonomisk standard.
2. Andel personer i området med förgymnasial utbildning.
3. Andel personer i området som haft ekonomiskt bistånd i minst 10 månader eller varit arbetslösa i minst 6 månader.

Den socioekonomiska boendesegregationen mäts på olika nivåer i samhället. Den inomkommunala segregation presenteras i ett ojämlikhetsindex som går från 0–100, där 0 innebär att det inte är någon segregation och 100 som innebär att det är total segregation. Uppsalas ojämlikhetsindex är nästan 40% (Boverket, 2020).

Skillnaderna som mäts är bland annat inkomstkvintiler där de i områdestyp 1 har en låg disponibel inkomst och de i områdestyp 5 har hög disponibel inkomst. I segregationsbarometerens mätningar ingår även indikatorer som utbildning, samhällsservice, demokrati och hälsa (Boverket 2020).

Enligt segregationsbarometern (2020) bor närmre 12% av Uppsalas befolkning i områden med stora socioekonomiska utmaningar medan cirka 70% bor i områden med goda eller mycket goda socioekonomiska förutsättningar. I Uppsalas mest utsatta områden lever 91% av barn mellan 0–18 år i ekonomisk utsatthet. I den andra änden av skalan är hushållsinkomsten hög och antal barn i ekonomisk utsatthet mycket låg. I Uppsala ligger dessa två områdestyper ofta angränsande till varandra - som Gottsunda, Norby och Sunnersta (Uppsala kommun, 2018). Tre fjärdedelar av barn mellan 1–12 år i Uppsalas tätorter har lekplatslek inom 300 meter av hemmet. Dock råder det brist på möjlighet till lekplatslek i Gottsunda, Sunnersta, Ulleråker, Ultuna, Valsätra och Vårdsätra där många barn har mer än 300 meter till en lekpark (Uppsala kommun, 2012).

I Uppsala finns det tre områden med socioekonomiska utmaningar och sju områden med goda till mycket goda socioekonomiska förutsättningar (Boverket, 2020). Några av dem kommer presenteras närmre längre fram i texten.

Områdestyp 1 – områden med stora socioekonomiska utmaningar
Områdestyp 2 – områden med socioekonomiska utmaningar
Områdestyp 3 – socioekonomiskt blandade områden
Områdestyp 4 – områden med goda socioekonomiska förutsättningar
Områdestyp 5 – områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar

Figur 4. Visar beskrivning över områdestyp 1–5 med färgkoder som senare i arbetet knyter an till stadsdelarna i Uppsala som jämförelsen görs emellan (Boverket, 2021).

Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten (2021) menar i en publikation om närmiljöns betydelse för jämlik hälsa att medborgare som har socioekonomiska utmaningar har mindre inflytande över sin livssituation. Folkhälsomyndigheten listar 8 delområden som har betydelse för jämlik hälsa, se figur 5. Vidare menar de även att man bör inta ett perspektiv som kallas för proportionell universalism där universella insatser särskilt beaktar utsatta grupperns behov. En sådan insats skulle till exempel kunna vara anläggning av en park i eller nära ett utsatt område (Folkhälsomyndigheten, 2021). Folkhälsomyndigheten (2021) betonar att tjänstemän inom planeringsprocessen bör tänka på att människor som befinner sig i utsatta socioekonomiska situation upplever att de har väldigt lite inflytande över utvecklingen av både samhället i stort och att de som bor i utsatta områden är mindre benägna att engagera i medborgardialog. Barn är extra utsatta då de varken bestämmer var de bor och är i en känsligare situation eftersom de växer och utvecklas. Därför är kunskap om barn viktigt för de som både gestaltar och förvaltar närmiljön de vistas i (ibid).

Figur 5. Föreställer 8 delmål som Folkhälsomyndigheten har. Dessa är: det tidiga livet, kunskaper, arbete, inkomst, boende, levnadsvanor, delaktighet och hälso- och sjukvård. De är liknande målen som Kommissionen för jämlik hälsa har (Folkhälsomyndigheten, 2021).

Kommissionen för jämlik hälsa

Kommissionen för jämlik hälsa (SOU 2017:47) listar sju centrala delar som är avgörande för god och mer jämlik hälsa. Ojämligheter inom hälsa uppkommer inom olika grupper i samhället på grund av ojämn fördelning av resurser. Därför betonar de vikten av att myndigheter arbetar på ett mer tillgängligt och inkluderande sätt, samt att de bör ha en medvetenhet kring att hälsan skulle förbättras om resurserna i samhället var mer jämlikt fördelade. Dessa förutsättningar och möjligheter ska främjas genom myndigheters styrning och uppföljning där ett kunskapsbaserat arbetssätt sätter medborgarens behov i fokus. Ett socioekonomiskt perspektiv bör stå i centrum. Nedan följer de sju punkterna med en kort förklaring:

1. Det tidiga livet: barn ska ha förutsättningar att utvecklas trots olika möjligheter inom olika grupper i samhället. Det ökar den generella livskvaliteten.
2. Kompetenser, kunskaper och utbildning: alla ska ha möjlighet att tillgodogöra sig utbildning, då det är en viktig markör för goda livsvillkor genom livet.
3. Arbete, arbetsförhållande/arbetsmiljö: stärkta möjligheter för sysselsättning för att den enskilde ska kunna anskaffa resurser. Jämnare resursfördelning i samhället bidrar till mer jämlikhet för alla i samhället.
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter: sämre livsvillkor drabbar i högre grad de som är ekonomiskt utsatta så de bör ges mer resurser.
5. Boende och närmiljö: negativa konsekvenser av boendesegregation bör motverkas och alla bör ha tillgång till en trygg närmiljö med grönområden.
6. Levnadsvanor: alla ska kunna upprätthålla hälsosamma levnadsvanor, bland annat genom tillgång till hälsofrämjande och sociala miljöer.
7. Kontroll, inflytande och delaktighet: genom demokrati och generellt deltagande i samhället och motverkande mot diskriminering.

Vidare betonar Kommissionen för jämlik hälsa att samhällsplaneringen har stor betydelse för att medborgare ska kunna upprätthålla hälsosamma vanor genom att planera för ändamålsenliga miljöer. Likt Boverket (2007) framhåller Kommissionen för jämlik hälsa också att närhet till grönområden (300 meter) är en skyddande faktor för hälsa (SOU 2017:47).

Kommissionen för jämlik hälsa menar att kommunerna bör se till att prioritera tillgång till och underhåll av grönområden redan i planarbetet. För de som saknar tillgång till egen trädgård och saknar resurser för att kompensatoriskt nyttja andra utemiljöer är närmiljön extra viktigt. En tidplan bör även upprättas på kommunal nivå för att på så vis motverka systematiska skillnader i planarbetet som riskerar att uppstå i socioekonomisk mening (SOU 2017:47).

Resultat

Inledningsvis redovisas en översiktlig bild av hur det ser ut för hela Uppsala. Sedan följer en mer djupgående genomgång genom tabeller, figurer och beskrivningar. Därefter följer ett urval av två stadsdelar med socioekonomiska utmaningar och två stadsdelar med goda socioekonomiska förutsättningar. Andra intressanta exempel tas upp som belyser skillnaden i karaktär på felanmälningarna. Det kommer också framgå hur ett barnperspektiv respektive barnets perspektiv kan se ut. Genomgående presenteras flertal textexempel från de olika stadsdelarna för att läsaren ska få en tydligare bild. Avslutningsvis kommer det sammanfattande resultatet.

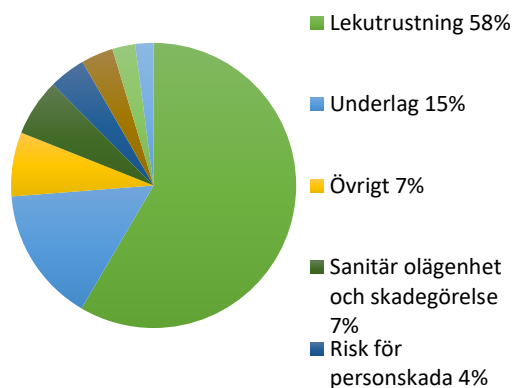
Felanmälningarnas antal och karaktär

Under år 2022 inkom totalt 485 felanmälningar angående alla lekplatser i Uppsala kommun. De som kom in under vintern då det varit vinterväglag handlar mestadels om avsaknad av sandning, halkrisk och oro för personskada. Detta på grund av halt underlag samt olycksbud och risk för personskada vid pulkabackar. De allra flesta (270 av 485) av de inkomna felanmälningarna handlar om trasig eller felande, se figur 6, lekutrustning varav majoriteten av dessa består av gungor (Uppsala kommun, 2023).

Enstaka felanmälningar är dubletter då medborgare återigen skickat in för att denne glömde att nämna något, bifoga en bild eller liknande. Åtminstone 25 av de inkomna felanmälningarna bedöms snarare vara synpunkter, frågor eller önskemål. Det handlar bland annat om önskemål om nya föremål eller lekutrustning på lekplatsen, som basketkorgar, gungor, inspringskydd för gungor eller ut mot bilväg (Uppsala kommun, 2023).

Det har också kommit in medborgarförslag på annan användning för ett område och mer åldersanpassade utrymmen i lekplatserna. Även frågor om varför isar inte spolras så att barn kan åka skridskor för en mer meningsfull sysselsättning vintertid. Dessutom är det felanmälningar och synpunkter med åsikter om hundägare som rastar sina hundar i vissa av Uppsalas lekplatser. Flertal handlar om andra sanitära olägenheter, främst i Uppsalas centrala delar (Uppsala kommun, 2023).

Figur 6. Diagram som visar en sammanställning och fördelning över vad felanmälningarna syftar till för typ av fel. Den största kategorin består av trasig lekutrustning följt av felande underlag. Risk för personskada är dubbelt så stor som faktiska personskador (Uppsala kommun, 2023).

Antal inkommande synpunkter och frågor

Under år 2022 inkom 17 synpunkter och 2 frågor angående Uppsalas lekplatser till Uppsala kommun. Stadsdelen Luthagen stod för flest synpunkter, följt av Norby med synpunkter som alla handlar om samma sak, nämligen gungor som bytts ut mot en klätterställning. De övriga synpunkterna består till största del av önskemål av fler lekobjekt som gungor och basketkorgar. Sedan består de även av klagomål om rökning, hundägare som släpper lös sina hundar i lekplatser samt ungdomar som upplevs stökiga och i vissa fall vandaliserar lekobjekt i lekplatsen i fråga (Uppsala kommun, 2023).

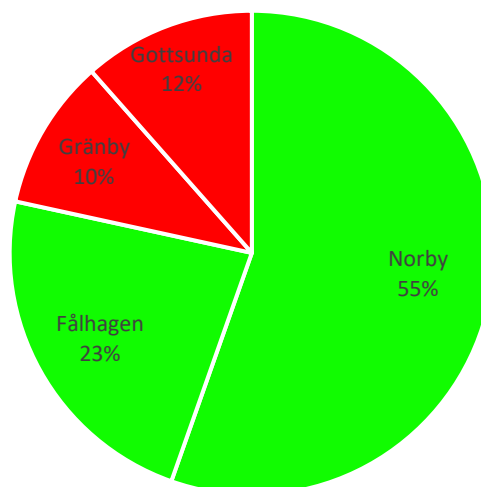
Antaganden har gjorts om att medborgare hör av sig angående lekplatser i sitt eget område när det handlar om närlekplatser som främst är för barn mellan 0–6 år och belägna nära hemmet, liten områdeslekplats för barn mellan 0–12 år med hemmet i närområdet och stor områdeslekplats som är för barn i alla åldrar och barn från hela stadsdelen (Uppsala kommun, 2023).

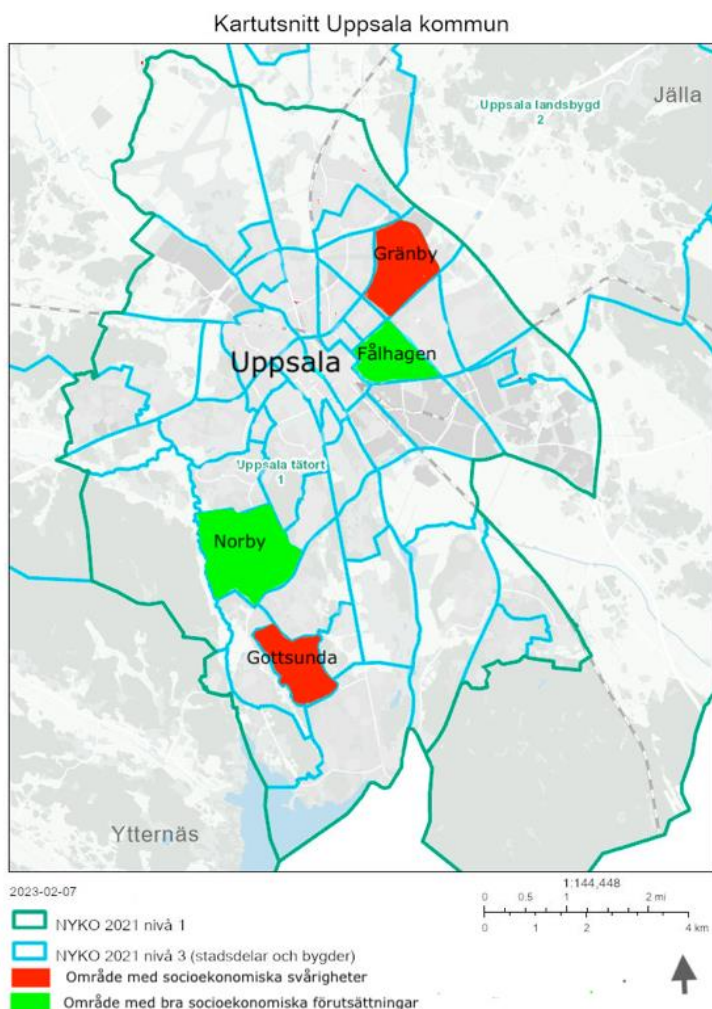
Resultatet visar även att många medborgare från områden med goda och mycket goda socioekonomiska förutsättningar går samman och gör en felanmälan. Det är många felanmälningar och synpunkter från Norby, och särskilt angående Murkelparken. De börjar oftast med ett uttryck för att det är många som tycker samma sak efterföljt av ett resonemang och ett specifikt önskemål (Uppsala kommun, 2023).

Urval av stadsdelar

Jämförelsen av två områden med stora socioekonomiska utmaningar och två områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar gick till genom att först se vilka av Uppsalas stadsdelar som var aktuella för jämförelsen. Det utfördes med Boverkets verktyg segregationsbarometern (2021). För jämförelsen valdes områdestyp 1 samt områdestyp 5, då de är på varsin ände av skalan. I Uppsala är det endast två stadsdelar som är aktuella för områdestyp 1, nämligen Gränby och Gottsunda (se figur 7 och 8) Sedan valdes stadsdelar i områdestyp 5 ut som var geografiskt närliggande, men milsvida ifrån varandra gällande socioekonomisk status (Uppsala kommun, 2023).

Figur 7. Fördelning för urvalet av stadsdelar: Gränby, Fålhagen, Norby och Gottsunda. Där ser man att de socioekonomiskt starka områdena har fler antal felanmälningar i förhållande till sitt befolkningsantal och de socioekonomisk svaga områdena har få felanmälningar i förhållande till befolkningsantal (Uppsala kommun, 2023).

Figur 8. Vänster. Kartutsnitt över Uppsala med stadsdelsinledningen. Lägg märke till de röda stadsdelarna som har socioekonomiska utmaningar och de gröna som har mycket goda socioekonomiska förutsättningar. De är belägna nära varandra men de med bättre förutsättningar ligger närmre stadskärnan och de med svårigheter ligger längre ut (Uppsala kommun, 2023).

Norby

Norby är en stadsdel med cirka 4150 invånare, med mycket goda socioekonomiska förutsättningar och ingår i den högsta inkomstkvintilen. Totalt antal felanmälningar gällande lekplatser är 32. Enligt detaljplan för Norby karakteriseras området som ett lummigt villaområde (Uppsala kommun, 2002).

Sammanfattningsvis kan man se att felanmälningarna från Norby är långa och medborgarna från Norby uttrycker att det är många som är av samma åsikt i frågan som felanmälaren. Det är även många önskemål om specifik lekutrustning som de anses saknas för goda lekmöjligheter för både små och stora barn i lekplatsen. På nästa sida finns samtliga felanmälningar i sin helhet från Norby, se figur 9 (Uppsala kommun, 2023).

<p>Murkelparkens lekplats: Det finns inte längre några vanliga gungor i parken för större barn. Bara bäbisgungor. I en så i övrigt stor fin park borde det finns vanliga gungor.</p>
<p>Murkelparken. Vi är många barn och vuxna som saknar dom stora gungorna. Det finns bra klättermöjligheter. Och har fått veta att det ska byggas en klätterställning till. Ta bort kuberna och sätt dit gungor i stället. Eller bygg en gungställning emellan den nya klätterställningen och borden med träpallar.</p>
<p>I Murkelparken i Norby har det minskats ned på antal gungor från 4 gungor (2 för små barn och 2 för större barn) till endast 2 gungor (en för stora och en för små). Det känns väldigt tråkigt eftersom gungorna var väldigt populära och oftast upptagna!</p>
<p>Murkelparken, Norby. Hej! Ser att ni tagit bort vissa av gungorna på lekplatsen och det verkar som att en till klätterställning kommer upp i stället. Det är ju fint med klätterställning, men det finns redan flera platser för klättring på lekplatsen, nu finns det dock bara två gungor kvar, vilket är alldeles för få med tanke på hur mycket barn som vistas där. Tråkigt att man bara tänker på de större barnen. Murkelparken behöver fler gungor, inte färre!</p>
<p>En bäbisgunga och två vanliga gungor har tagits bort pga. bygge av klätterställning i Murkelparken. Jättråkig förändring, eftersom så många småbarn brukar gunga där. Det är ofta lite kö till bäbisgungorna (nu bäbisgungan) för att så många vill gunga. Snälla, sätt upp fler bäbisgungor i Murkelparken!</p>
<p>Hej! Vi är flera föräldrar som vistas med våra barn i Murkelparken i Norby, som har synpunkter på att gungor tagits bort och ersätts med en (till) klätterställning. Vi förstår att utrustning som är gammal/har slitits ut behöver bytas ut, och så verkar det ha varit med den aktuella gungställningen. Det är ju bra i sig. Men väldigt synd att inte ersätta med nya gungor. Gungorna är väldigt populära och ofta används alla 4 gungor samtidigt, av barn i olika åldrar. Dessutom var det bra med två likadana gungor bredvid varandra (och inte som nu då det finns en av varje sort). Det finns redan en stor klätterställning i parken, och dessutom klätterkuber (vet inte vad de kan kallas), så det behovet är redan uppfyllt, tycker vi. Vi behöver inte en till klätterställning.</p>
<p>Murkelparken lekplats. Saknar gungor för både små och stora barn. Och en liten rutschkana för barn som är för små för klätterställningen. Hoppas det blir åtgärdat när ni tagit bort en stor gungställning och ersätter det med nån form av klätterställning till? Skulle vilja ha informationstavlan/papper uppsatta i Murkelparken. Maila gärna en plan eller ritning till mig. Och tider när det ska vara klart.</p>

Figur 9. Samtliga felanmälningar från Norby där medborgare beskrivit i sina egna ord vad de ansåg felade och borde åtgärdas (Uppsala kommun, 2023).

Fålhagen

Fålhagen är en stadsdel med cirka 6100 invånare som har mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Stadsdelen ingår i den högsta inkomstkvintilen. Den totala mängden felanmälningar som kommit in gällande lekplatser är 21.

Sammanfattningsvis gällande Fålhagen kan man se att felanmälningarna börjar med ett påstående och avslutas med en konsekvens av vad som kan hända, eller så mynnar det ut i en fråga. Ett ärende som snarare kan tolkas som en synpunkt och önskemål om annan användning för ett område. I övrigt inga önskemål om ny

utrustning från stadsdelen. Nedan följer samtliga felanmälningar i sin helhet från Fålhagen, se figur 10. (Uppsala kommun, 2023).

<p>Vi bor precis vid Frodeparken och har tyvärr sett en hel del knarkklangning i norra delen nära stationsområdet samt förvånas stundtals över nedskräpningen. Samtidigt är vi hundägare och konstaterar att det saknas en inhägnad att rasta hundar på centralt i Uppsala. När jag nu gick min morgonrunda i Frodeparken slog det mig att längst norrut, på ytan mellan promenadstråket och staketet ner till cykelleden finns en ganska så stor avlång yta som helt eller delvis skulle passa utmärkt som inhägnad hundhage. Det är sällan jag ser några som sitter på just den ytan, istället väljer de som vill pick-nicka ofta att sitta vid en bänk, ett bord eller ett lite mer ostört läge längre söderut, vid stora gungan eller så. I princip tror jag det redan nu mest är hundägare som rastar sina hundar på just den ytan. Genom att göra en hundhage på den här platsen skulle det dra många hundägare dit, året runt, och därmed skulle man störa knarkklangningen och även de som skräpar ner, tänker jag. Tillsammans med polisen skulle man också kunna se över belysningen, sätta upp bevakningskameror. Kanske även på andra sätt se till att den här ingången till parken så lite som möjligt attraherar mer skumma element men samtidigt gör det trevligare för de som är där och oss boende, och kanske särskilt hundägare. Vad tror ni?</p>
<p>Klätterställningen i Frodeparken är trasig. Sylvassa kanter som barnen lätt kan skära sig på.</p>
<p>Hej några staketstolpar är avslagna och Vassa skruvar sticker ut på staket i Gunsta backar lekpark. Repet är helt men ligger på marken. Det är i hörnet bakom gungorna.</p>
<p>I S:t Göransparken intill lekplatsen. En stor gren har gått av på ett träd och hänger löst den kommer att förmodligen ramla, trädet står mitt i parken och de är många barn som leker där.</p>
<p>Balansgången i S:t Göransparken börjar bli dålig, en stock är ruten!</p>
<p>Nya lekparken i Gunsta. "Snurrande bokstäver" är troligen monterad på fel sida av skivan. Svårt att klättra i nätet framför.</p>
<p>Klätter blocket i S:t Göransparken verkar som det saknas handtag.</p>
<p>Gunsta backar För lite grusmängd! Påfyllnad?</p>
<p>För lite grus, ska verkligen däckets sticka upp?</p>
<p>Stor glipa mellan gummimattorna. Vallabydunge (cirkusplatsen)</p>
<p>Spricka mellan gummimatta och asfalt. Ca 5cm. Cirkusplatsen.</p>

Figur 10. Samtliga felanmälningar från Fålhagen som kom in under 2022, där medborgare har beskrivit i sina egna ord vad de anser fela eller bör åtgärdas (Uppsala kommun 2023).

Gränby

Gränby är ett område med cirka 8200 invånare, där det råder stora socioekonomiska svårigheter. Stadsdelen ingår i den lägsta inkomstkvintilen. Som helhet har det inkommit 14 felanmälningar.

Sammanfattningsvis kan man se att felanmälningarna är korta och konkreta beskrivningar om vad som felar. I övrigt inga önskemål om ny utrustning från stadsdelen. Nedan listas samtliga felanmälningar i sin helhet från Gränby, se figur 11 (Uppsala kommun, 2023).

Trasig upphängning volleyboll nät. Gränbyparken.	Gränby lekplats. Trasigt vid klätterställning.
Snurra glappar mycket. Gränby parken vid gungorna.	Gränby lekplats. Klämrisk i Slänggunga.
Gränbyparken lekplats. Hål i blåa snurrkarusellen.	Gränbyparken trasig gummi matta
Gränbyparken 1 sprucken klättergrepp	Trasig plast på båda gungorna. Nyprisk. Gränby parken
Gränby parken. Vass spricka på klättergrej.	

Figur 11. Samtliga felanmälningar från 2022 i sin helhet där medborgare från Gränby beskrev vad det var som var trasigt och borde åtgärdas (Uppsala kommun 2023).

Gottsunda

Gottsunda är ett område cirka 8600 invånare där det råder stora socioekonomiska utmaningar. Stadsdelen ingår i den lägsta inkomstkvintilen och är med på polisens lista över särskilt utsatta områden (Uppsala kommun 2022). Det totala antalet inkomna ärenden är 32.

Sammanfattningsvis gällande Gottsunda kan man se att de inkomna felanmälningarna är kortfattade, konkreta och få till antalet. En av felanmälningarna innehåller en vädjan om att objektet ska lagas. Det har inte inkommit några synpunkter, specifika krav eller önskemål alls om ny lekutrustning från stadsdelen. Nedan följer samtliga textexempel i sin helhet på de felanmälningar som kommit in under 2022 från Gottsunda, se figur 12 (Uppsala kommun, 2023).

Multimediaplats ur funktion
Trasigt plankorna vid Lina Sandell trästigen
Dj båset i lekparken funkar inte det kommer inge ljud, men lamporna blinkar. Snälla fixa den.

Figur 12. Samtliga felanmälningar från Gottsunda där medborgare beskrivit vad som är trasigt (Uppsala kommun, 2023).

Övriga områden

Bland datan för de inkomna felanmälningarna kan man se att det ofta kommer in flera anmälningar om samma sak. Flera medborgare är benägna att snabbt försöka åtgärda de fel och brister som uppkommit i den lekpark de vistas i med sina barn.

I Nyby, som är ett socioekonomiskt blandat område, finns temalekparken Kastellparken som har 28 felanmälningar. Syftet för lekplatsen är att barn kan lära sig om trafik på ett lekfullt sätt. Skolklasser kan boka cyklar och hjälmar för att ha trafikundervisning och trafiklek (Uppsala kommun, 2022). Här är medborgare mycket snabba med att höra av sig med felanmälningar angående lekparken. Kastellparken är en populär utflyktslekpark som hela kommunens invånare samt skolor förväntas besöka. Lekplatsen har ett tydligt syfte med sitt trafiktema där leken påverkas och användarvänligheten går ner väsentligt om de ingående komponenterna i parken är trasiga eller saknas. Det är ofta trafikskyltarna i den här lekparken som felanmäls. Flera personer oberoende av varandra felanmäler samma sak, vilket understryker att användarvänligheten går ner väsentligt då lekelementen felar (Uppsala kommun, 2023).

Sunnersta är en stadsdel med mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Där är 3 av 4 bostäder antingen villa eller radhus och de flesta som bor där är svenskfödda (Unt, 2016). Medborgare har gått samman för att göra en gemensam felanmälan då de ofta blir störda av besökande i en park. I övrigt har Sunnersta få anmälningar (Uppsala kommun, 2023).

"Medborgare boende i området önskar att man sätter upp en skylt (på flera språk) "visa hänsyn" och/eller "boende i närheten". Liknade som i Vårdsätra. Då det är barn och människor som låter tidiga mornar och sena kvällar. Parken är för liten för 2 fotbollsmål. Boende i närheten blir störda."

En vuxen felanmälare nämner att åsikten i fråga även är barnets egna, vilket skulle kunna vara ett exempel på barnets perspektiv. Ett tydligare exempel på barnets perspektiv är att ett barn har själv skrivit in till kommunen. I just det fallet har ålder, kön och fritidsintresse tagits bort ur texten då det ur ett etiskt perspektiv kändes rimligt att inte äventyra hens identitet. När en vuxen hör av sig är det rimligt att anta att denne är insatt i att det är en allmän handling (Uppsala kommun, 2023).

"Min son & jag har lite synpunkter på lekparken i industristaden. Nu när det av någon anledning inte riktigt vill sig med en gräsmatta där så kanske det går bygga nåt som barnen/ungdomarna har lite mer nytta av? Den gräsplätt som är där nu har väldigt otydligt användningsområde. Går det inte bygga planer för bollsport i stället? Typ som det som finns i Eriksberg vid Marmorvägen/Glimmervägen? Det är min sons önskan. Min önskan är att ni ser över det där med bänkar i området. Jag kan inte vara den enda föräldern med ryggproblem & det finns 4 (!!) bänkar med ryggstöd på hela området. Å de 4 bänkarna står i samma del av parken. Dvs om jag ska sitta & övervaka skateboardåkande eller liknande så måste jag sitta utan ryggstöd alternativt ta med mig min rullstol. Det känns inte så genomtänkt."

"Hej! Jag är en [...] som bor i Sävja (den delen av Sävja som ligger närmast Bergsbrunna). Varje dag så går jag förbi en mörk plats som känns otrygg och där man ofta ser lite skumma personer som sitter/står och röker i skogskanten på en grusplan. Den här grusplanen används aldrig för lek eller sport. Planen är ganska platt och fin med grus. Planen är 30* 15 m. Med enkla medel skulle detta kunna bli en trevlig plats dit barn och unga vill vara på för att röra på sig. Det finns också några buskar mellan cykelbanan och planen som gör det lite läskigt att passera och vara på platsen. Planen ligger nära Sävja förskola så dem skulle säkert använda den på dagtid för lek och sport."

Sammanfattning av resultat

Det är stora skillnader i de ärenden som inkommer till kommunen angående stadens lekplatser. I områden med stora socioekonomiska utmaningar är felanmälningarna korta, konkreta och få till antalet. De har heller inga särskilda önskemål om ny utrustning till lekplatsen i fråga.

Felanmälningar från områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar är långa och många till antalet. Skillnader kan utrönas i allmänhetens förväntningar och krav på sin närmiljö genom att de med bättre förutsättningar har tendens att be om ny lekutrustning till lekplatsen de vistas i med sina barn (Uppsala kommun, 2023).

Utvecklingspotential

Det har inte i alla fall gått att utröna vilken lekpark felanmälningarna härstammar ifrån. Det är inte alltid tydligt vad skillnaden på en felanmälan, synpunkt, fråga eller önskemål är. Kartmarkeringarna för de inkommande felanmälningar, synpunkter och frågor kanske inte är rätt placerade. Medborgaren som gjort felanmälan kan ha angivit fel adress då det kan vara svårt att få kartnålen på rätt punkt på webbsidan eller mobilappen.

Jag har gjort antaganden när det kommer till utflyktslekplatser (som är till för alla åldrar, skolor och övriga av kommunens invånare) att felanmälningar kommer från andra än medborgare från närmiljön. Jag har även gjort antaganden när det kommer till Uppsalas centrala delar där bland annat Klosterparken, Pelle Svanslösparken, Stadsträdgården, Årstaparken och Vasaparken är belägna. De har relativt hög andel felanmälningar men lekplatserna i fråga är temalekplatser och utflyktslekplatser med innerstadskaraktär. Många förskole- och skolklasser åker på besök, samt stor andel besökare som är turister.

För att komma närmre svaren i frågeställningarna i arbetet skulle även lekparker på privat mark inkluderas, det vill säga lekparker som kan ligga i direkt anslutning av hemmet. Den datan skulle kunna erhållas av Uppsalas olika hyresbostadsbolag. Man skulle även kunna observera hur olika grupper använder lekmiljön på allmän platsmark i sin närmiljö. För att komma närmre barnens perspektiv måste barnen själva få göra sina röster hörda, vilket skulle kunna åstadkommas med intervjuer.

Diskussion

Efter genomgång av datan framgår det att det är skillnad i antal felanmälningar som inkommer från stadsdelar med olika socioekonomisk status. Resultatet visar också att det är skillnad i felanmälningarnas karaktär och att det är skillnad på medborgares förväntningar och krav på sin närmiljö (lekplatser) utifrån stadsdelens socioekonomiska status. De mer bemedlade områdena som har resurser för att kompensatoriskt nyttja andra områden är i högre utsträckning benägna att använda sitt medborgarinflytande genom att göra felanmälningar. De mindre bemedlade områdena som inte har resurser för att kompensatoriskt nyttja andra områden är i mindre utsträckning benägna att använda sitt medborgarinflytande genom att göra felanmälningar.

Som konstaterats i inledningen är användandet av närmiljön utifrån ett socioekonomiskt perspektiv en klassfråga där det krävs ekonomiska och materiella förutsättningar för att ha meningsfulla aktiviteter och fritidssysslor utanför den direkta närmiljön (de Laval 2015:27). Här kan man argumentera för att det är ännu viktigare att säkerställa en stimulerande lekplats i socioekonomiskt utsatta områden, särskilt för yngre barn som använder närmiljön i högre utsträckning än äldre barn (Boverket, 2007).

I Norby, ett lummigt villaområde, vill medborgarna i hög utsträckning att det installeras nya gungor för att de anser att det behövs för att barnen ska ha en meningsfull utevistelse i lekparken. De ser ett behov som saknas och försöker nyttja de medel som finns för att få sin önskan igenom. Medborgarna i Norby har i hög utsträckning tillgång till egen trädgård och resurser för andra aktiviteter (Uppsala kommun, 2023).

I sydvästra Uppsala är det mer än 300 meter till en lekpark för många av barnen. Det råder alltså brist på möjlighet till lekplatslek (Uppsala kommun, 2012). Många i dessa områden har dock tillgång till egen trädgård då de bor i radhus eller villa. De har även resurser som möjliggör ett kompensatoriskt nyttjande av andra utemiljöer genom att åka till en utflyktslekpark, naturreservat, sitt landsställe eller en inplanerad träning. Barnen i dessa områden som inte har tillgång till egen trädgård och även saknar resurser för kompensatorisk nyttjande av andra utemiljöer är särskild drabbade (SOU 2017:47) och som det ser ut nu gäller det barn i Gottsunda och delar av Valsätra (Uppsala kommun, 2012).

I Gränby, som också är ett område med socioekonomiska utmaningar, har barnen större tillgång på lekplatslek inom 300 meter av boendet (Uppsala kommun, 2012). Då barns närmiljö är deras utvecklingsmiljö, är det av yttersta vikt att det finns plats för barn att leka för att kunna utvecklas på bästa möjliga vis och för att kunna uppnå god utveckling, hälsa och livskvalitet (de Laval, 2015:14). Genom bättre förutsättningar för fritidsaktiviteter, utflykter, egen trädgård eller tillgång till sommarstuga berikas vardagen och i förlängningen hela livet. Det ger även de mer privilegierade barnen större referensramar (Jungmark, 2020:48). Att berika utemiljön för barn i utsatta områden skulle vidga deras referensramar och de skulle få bättre uppväxtmöjligheter.

När det kommer till medborgardeltagande är människor i utsatta områden mindre benägna att delta. I Uppsala finns fler bra exempel där medborgare fått vara med i planeringsskedet, bland annat vid upprustningen av Lina Sandells park i Gottsunda. Detta för att få fram olika fokusgruppers åsikter och synpunkter samt önskade element i lekparken (Uppsala kommun, 2017). Enligt Uppsala kommuns riktlinjer för lekmiljöer på allmän plats (2019) ska man se till barnrättsperspektivet i planeringsskedet såväl som projektering och även förvaltning av lekplatsen. Här kan det behövas en tydligare plan även för förvaltningsskedet för att säkerställa att lekparken blev som barnen önskade eller om någonting behöver justeras eller förändras utifrån barnens perspektiv. Wallgren² säger att Uppsala kommun försöker ha en rättvis investeringsprioritering över vilka lekplatser som ska rustas upp och var det ska ske nybyggnationer. Vidare menar hon att de viktar in sociala perspektiv över var på kommunens allmänna platsmark det är lämpligt att ha en mötesplats i form av en lekplats, som bryter segregation.

Boverket (2020) menar att det kan vara svårt för barn att veta vem de ska kontakta med sina synpunkter. För att underlätta för barn kan tydlig och lättillgänglig information finnas tillgänglig på en lekplats. om förvaltaren av en lekplats och hur man enklast kommer i kontakt med denne för att ställa sina frågor eller ge sina synpunkter (Boverket 2020).

Om det finns en medvetenhet kring att medborgare i socioekonomiskt utsatta områden inte tenderar att kräva eller ha förväntningar på sin närmiljö kan det vara på sin plats att införa nya riktlinjer för att komma till bukt med den ojämlikhet det innebär. Det är viktigt för att se till att alla barn har samma möjlighet till lekmiljöer i sin närmiljö som är anpassade för att de ska ha en mångsidig uppväxtmiljö med möjlighet till lek och inkludering, samt hålla sig uppdaterad angående barnens behov. Det skulle vara ett steg mot en social hållbarhet i samhället där man genom ett kunskapsbaserat arbetssätt skulle minska och motverka segregation.

När det kommer till medborgardeltagande kan de mer resursstarka gruppernas deltagande i samhället gå ut över de mer resurssvaga grupperna. De resursstarka grupperna är också mer benägna att delta i samhällsplaneringen (Bohm, 1985). Här kan det diskuteras hur man uppnår mer jämlika förhållanden mellan grupper. Folkhälsomyndigheten (2021) tar upp proportionell universalism där det ska finnas en medvetenhet om utsatta grupper situation och hur man kan arbeta för en förbättring. Ett steg i rätt riktning skulle kunna vara genom att anlägga en attraktiv temalekplats i Gottsunda eller Gränby. En park som lockar övriga medborgare, skolor och förskolor i Uppsala att besöka. Parken skulle även ge barnen i Gränby och Gottsunda bättre utvecklingsmöjligheter och större referensramar i deras uppväxtmiljö.

I rollen som landskapsingenjör kan man vara med och påverka i olika steg som planering, genomförande och förvaltning. Med en medvetenhet om att segregation är ett förhållande mellan två områden kan man bland annat genom resursfördelning göra skillnad. Genom arbetssätt som tar avstamp i tidigare erfarenheter och forskning kan klyftorna minska.

---

² Linda Wallgren, landskapsingenjör, Uppsala kommun.

Föreläsning ”Strategiskt arbete med lekmiljöer på allmän plats” 2023-03-21.

Slutsats

Uppsala kommun har en hög ambitionsnivå gällande att minska segregation och det finns en medvetenhet kring frågan hos de som arbetar med lekmiljöer. För att främja social hållbarhet och jämlikhet kan resultatet av det här arbetet synliggöra att det behövs mer kunskap angående medborgares benägenhet att höra av sig till kommunen angående frågor som rör sin närmiljö. Barn har stor kunskap om sin närmiljö och har rätt till lekplatslek för att må bra. Genom att se till att närmiljön för barn är stimulerande och trygg kan man ge dem en meningsfull fritid där det finns möjlighet för rörelse och olika typer av aktiviteter.

Det är viktigt att komma ihåg att segregation inte är statiskt utan går att förändra för att verka för en mer jämlik utemiljö där barnen står i fokus.

Referenser

Barnkonventionen (2009). *FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige
Tillgänglig på Internet: <http://unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/barnkonventionen-i-sin-helhet.pdf> / Hämtad 2023-02-14.

Boverket (2021). *Generella tips*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/medborgardialog/metoder/tips/> Hämtad 2023-02-14.

Boverket (2020). *Segregationsbarometern*.
<https://segregationsbarometern.boverket.se/lan/uppsala-lan/> Hämtad 2023-02-15.

Boverket (2020). *Krav på lekplatser*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/tillsyn/exempel-pa-tillsynsomraden/lekplatser/krav-pa-lekplatser/> Hämtad 2023-03-14.

Boverket (2021). *Steg i dialogprocessen*. https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/medborgardialog/steg_i_process/ Hämtad 2023-02-14.

Boverket (2022). *Delaktighetstrappan beskriver grad av inflytande*.
https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/medborgardialog/vad_ar/delaktighetstrappan/ Hämtad 2023-02-14.

Boverket (2013). *Planera för rörelse*.
<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2013/planera-for-rorelse-kortskrift.pdf> Hämtad 2023-02-13.

Boverket (2020). *Arkitektur och gestaltad livsmiljö*. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2020/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/> Hämtad 2023-02-17.

Boverket (2021). *Boverkets uppdrag och styrning*. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/boverkets-uppdrag/> Hämtad 2023-03-08.

Boverket (2022). *Barns rättigheter i förvaltningsskedet*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/barnkonventionen/samhallsbyggnadsprocessen/forvaltningsskedet/> Hämtad 2023-02-18.

Folkhälsomyndigheten (2020). *Illustrationer av folkhälsopolitikens åtta målområden*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/en-god-och-jamlik-halsa-pa-alla-nivaer/stodstruktur-for-det-statliga-folkhalsoarbetet/illustrationer-av-folkhalsopolitikens-atta-malomraden/> Hämtad 2023-03-01.

Folkhälsomyndigheten (2021). *Vår livsmiljös betydelse för en god och jämlik hälsa*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/v/var-livsmiljos-betydelse-for-en-god-och-jamlik-halsa/?pub=93308> Hämtad 2023-03-08.

Uppsala kommun. Styrdokument (2019). *Riktlinjer för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun*. <https://www.uppsala.se/contentassets/3422bde4df024a758a8b12f9cc234547/riktlinje-for-lekmiljoer-pa-allman-plats-i-uppsala-kommun.pdf> Hämtad 2023-03-02 Hämtad 2023-02-15.

Uppsala kommun (2021). *Social kompass*. https://www.uppsala.se/contentassets/81b7dac4063646a5b3dc23682c06a69e/social_kompass_uppsala_210527.pdf Hämtad 2023-03-03.

Uppsala kommun (2012). *Parkplan för Uppsala Stad*. <https://www.uppsala.se/contentassets/90c7a95169c148beb968ff453852f59d/parkplan-bakgrund-tillgangsanalys-plan-parkutveckling.pdf> Hämtad 2023-02-04.

Uppsala kommun (2022). *Statistik om Uppsala kommun*. <https://www.uppsala.se/contentassets/f09f9e6b994f41408c66064a2da8470b/statistik-2022-webb.pdf> Hämtad 2023-03-03.

Uppsala kommun (2011). *Norby detaljplan*. Hämtad 2023-03-03.

Uppsala kommun (2023). *Allmänna handlingar och diarium* <https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/arkiv-och-allmanna-handlingar/allmanna-handlingar-och-diarium/> Hämtad 2023-03-03.

Uppsala kommun (2017). *Riktlinje för medborgardialog* <https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/publikationer/2017/riktlinje-for-medborgardialog/riktlinje-for-medborgardialog/> Hämtad 2023-03-16.

SOU 2017:47 (2017). *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa: Förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa*. Statens offentliga utredningar 2017:47. https://kommissionjamlikhalsa.se/wp-content/uploads/2017/05/sou_2017_47.pdf Hämtad 2023-03-03

Svensk författningssamling (2018) *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*: SFS nr: 2018:1197

Jungmark, L. (2018) *Barn Plats Lek Stad*. SLU, Uppsala https://www.movium.slu.se/system/files/news/15134/files/Lekfull%20stad_hela_low_sidor.pdf

De Laval, S. (2015). *Bygga stad för barn – En kunskapsöversikt om barn och ungdomar, täta stadsmiljöer och metoder för delaktighet och barnkonsekvensanalys*. Arkus, Klippan.

Bohm, K. (1985). *Med- och motborgare i stadsplanering - en historia om medborgardeltagandets villkor*. Stockholm: Liber förlag.

Unt (2016). *Sunnersta ett typiskt villasamhälle*. <https://unt.se/bostadsguiden/sunnersta-ett-typiskt-villasamhalle-4463024.aspx> Hämtad 2023-03-09.